

Посебан стандард: Компетентност високошколске установе за реализацију докторских студија

Факултет за спорт и физичко васпитање у Приштини са привременим седиштем у Лепосавићу већ скоро тридесет година покрива истраживања како из физичког васпитања тако и из спорта. Почев од 1996. године па до августа 2008. на Факултету је магистрирало 25 студената, а од 1993. па до априла 2013. на Факултету је звање доктора наука физичке културе стекло 20 кандидата. Током свог развоја неколико наставника је одлазио на усавршавање у иностранство и враћао се са новим идејама и потенцијалом за стварање сопствених кадрова.

Овај студијски програм треба да омогући студентима да у оквиру изабране области свог докторског рада постану способни за самосталан научно-истраживачки рад. Поред додатне конкретизације и интеграције знања, продубљеног разумевања основних истраживачких принципа и стицања способности за реализацију савремених и сложених захтева физичког васпитања и спорта студенти треба да додатно развију способност за самостално налажење и коришћење иностране литературе, иновативно и досадашњим реализацијама неоптерећено размишљање и предлагање решења која ће представљати продор преко граница научних актуелних сазнања и стручне праксе.

Факултет је спреман што се тиче научног кадра и опремљености за извођење докторских студија из области спорта и физичког васпитања које се изучавају на Факултету. То потврђују и показатељи који се односе на научноистраживачки рад. Факултет има краткорочни и дугорочни програм рада и акредитована је као научноистраживачка установа, у складу са законом. Способност Факултета за извођење докторских студија се може исказати на основу:

- броја докторских дисертација и магистарских теза одбрањених у високошколској установи за област за коју се студијски програм акредитује, имајући у виду однос број докторских дисертација и магистарских теза према броју дипломираних студената и према броју наставника;
- односа броја наставника и броја наставника који су укључених у научно- истраживачке пројекте;
- односа броја публикација и радова у последњих 10 година и броја наставника;
- остварене сарадње са установама у земљи и
- Факултет има наставнике у сталном радном односу који су били ментори у изради - доктората

Способност Факултета за извођење докторских студија се јасно види и из референци које се налазе у прилогу докумената за акредитацију.

Стандард 1. Структура студијског програма

Назив студијског програма докторских студија је Физичко васпитање и спорт. Академски назив који се стиче је Доктор наука – физичког васпитања, спорта и кинезитерапије. Укупан проценат предавања на докторским студијама је 25%. У оквиру студијског програма, обрађују се теме као што су методологија истраживања, теорија физичке културе, спортски тренинг, истраживања у спорту, генетика у спорту и др. Студијски програм је замишљен да покрије теоријске, практичне и научно-истраживачке формулације релевантних проблема и од својих студената направи високо образовне и креативне истраживаче способне за решавање проблема који настају у различитим видовима физичке културе и проблема мултидисциплинарних истраживања.

Програм се одвија у две фазе: припремној у којој студент похађа курсеве чији је циљ разумевање и овладавање вештином решавања проблема и другу продукциону са оригиналним и независним истраживањем, које треба да резултира у бар једном раду са СЦИ листе пре, непосредне одбране докторске дисертације.

Као допуну истраживачкој компоненти, сваком студенту докторских студија се сугерише и она друга педагошка, и то кроз активно учешће у настави на основним и дипломским-мастер студијама које се изводе на Факултету. Исход процеса учења је знање које студентима омогућава да постану способни за самосталан научно-истраживачки рад.

Докторске академске студије Физичког васпитања и спорта трају три студијске године (шест семестара). Докторске студије имају најмање 180 ЕСПБ. Од тога се 120 ЕСПБ стиче полагањем испита из наставних предмета, а 60 ЕСПБ се стиче радом на реализацији докторске дисертације и израдом и одбраном саме докторске дисертације. Број од 120 ЕСПБ бодова је дистрибуиран на следећи начин: 72 ЕСПБ (30 ЕСПБ обавезни и 42 изборни предмети) чине бодови који се стичу полагањем испита који садрже предавања а 48 ЕСПБ бодова се стиче полагањем студијског истраживачког рада кроз четири предмета: Тематско подручје спорт 1, Тематско подручје физичко васпитање 1, Тематско подручје спорт 2 и Тематско подручје физичко васпитање 2.

Студијски истраживачки рад у функцији израде докторске дисертације представља квалификациони испит за израду докторске дисертације на којем студенти показују да су овладели потребним теоријским знањима из научне области од интереса. Оне се полажу као испит (писмено и/или усмено) по областима (питањима) из бар три наставна предмета са студијског програма. Докторске студије не могу трајати дуже од 10 година.

Студије на докторским студијама се организују кроз предавања, студијски истраживачки рад, научни рад, израду и одбрану докторске дисертације. Свој истраживачки интерес студент профилише избором предмета које ће изучавати и полагати, а који доприносе продубљеним знањима и разумевању области (теме) своје докторске дисертације. Изборни предмети се бирају из групе предложених предмета на самом студијском програму, али студенти имају могућност да одређени број предмета, уз сагласност ментора, изаберу из скупа наставних предмета са докторских студија Универзитета у Приштини или неког другог универзитета у земљи или иностранству. При томе морају бити испуњени предуслови који се прописују за похађање наставе из изабраног предмета.

Настава из наставних предмета (обавезних или изборних) се изводи као групна или индивидуална (менторска). Групна настава се изводи уколико се за један предмет определило пет студената односно ако је овакав вид наставе неопходно организовати због природе (карактера) предмета. Одлуку о врсти наставе и изборним предметима који ће се организовати доноси Руководилац докторских студија Факултета.

Стандард 2. Сврха студијског програма

Сврха докторског студијског програма је да напредним студентима дипломских академских студија -мастерима обезбеди програм специјалног универзитетског образовања у посебним областима примењене науке. При томе, кроз велики број изборних предмета, студенти своје обавезе испуњавају индивидуално према сопственом избору припремних курсева - наставних предмета. Кроз курсеве и испите који их следе, од студента се очекује да покаже дубоко разумевање теорије, методологије и употребе наученог, а све у духу најновијих резулата у области о којој је реч, публикованих радовима прегледног карактера.

Сврха студијског програма је образовање студената тако да буду способни за високо квалитетан и самосталан научно-истраживачки рад у складу са потребама друштва. Са друге стране кроз образовање кадрова оспособљених да критички процењују истраживачки рад других и да самостално воде оригинална и научно релевантна истраживања омогућава се развој нових технологија и поступака који доприносе општем развоју друштва. Поред тога, сврха овог студијског програма докторских студија је допринос развоју наше науке.

Докторанти Факултета за спорт и физичко васпитање се по правилу укључују у истраживачке пројекте који се раде на Факултету. Студијски програм докторских студија физичког васпитања и спорта је конципиран тако да обезбеђује стицање компетенција које су друштвено оправдане и корисне.

Факултет за спорт и физичко васпитање је дефинисао задатке и циљеве ради образовања високо компетентних кадрова из области физичког васпитања и спорта и сврха студијског програма докторских студија је потпуно у складу са задацима и циљевима Факултета.

Стандард 3. Циљеви студијског програма

Циљ студијског програма је постизање научних компетенција и академских вештина из области физичког васпитања и спорта. Идеја је створити стручњака који зна и уме и да постави и да реши проблем, те се пратећи фундаменталне принципе науке снађе у проблему који је пред њим. Дакле тежиште није на учењу метода и теорија већ на употреби тог учења у решавању реалних проблема. То, поред осталог, укључује и развој креативних способности разматрања проблема и способност критичког мишљења, развијање способности за тимски рад и овладавање специфичним практичним вештинама потребним за обављање професије.

Циљ студијског програма је да се образује стручњак који поседује довољно продубљеног знања које је усклађено са савременим правцима развоја научних дисциплина у свету. Један од посебних циљева, који је у складу са циљевима образовања стручњака на Факултету за спорт и физичко васпитање, је развијање свести код студената за потребом личног доприноса развоју друштва у целини. Циљ студијског програма је такође и образовање стручњака у домену тимског и мултидисциплинарног рада, као и развој способности за саопштавање и излагање својих оригиналних резултата научној јавности.

Стандард 4. Компетенције дипломираних студената

Свршени студенти докторских студија физичког васпитања и спорта су компетентни за самостално решавање проблема, али да воде истраживања и решавају реалне проблеме из праксе, без обзира да ли се ти проблеми појављују у институцијама или на универзитетима.

Компетенције укључују, пре свега, развој способности критичног мишљења, способности анализе проблема, синтезе решења и предвиђање понашања одабраног решења са јасном представом шта су његове добре а шта лоше стране.

Квалификације које означавају завршетак докторских академских студија стичу студенти који су:

- показали систематско знање разумевање у области физичког васпитања и спорта које допуњује знање стечено на дипломским академским студијама и представља основу за развијање критичког мишљења и примену знања;
- савладали вештине и методе истраживања из области физичког васпитања и спорта;
- који су показали способност у проучавању моделирања часова у физичком васпитању и спорту;
- показали способност конципирања, пројектовања и примене;
- показали способност прилагођавања процеса истраживања уз неопходан степен академског интегритета;
- оригиналним истраживањем и радом постигли остварење које проширује границе знања, које је верификовано објављивањем у одговарајућем научном часопису и које је референца на националном и међународном нивоу;
- способни за критичку анализу, процену и синтезу нових и сложених идеја у физичком васпитању и спорту;
- у стању и могу да пренесу стручна знања и идеје колегама, широкој академској заједници и друштву у целини;
- показали способност за примену стеченог знања у пракси физичког васпитања и спорта;
- у стању да у академском и професионалном окружењу промовишу друштвени и културни напредак.

Ове компетенције остварују се кроз праћење процеса студирања и индивидуалних резултата сваког студента. Програм докторских студија омогућава студентима да након завршених студија поседују знања, вештине, развијене способности и компетенције да:

- самостално решавају практичне и теоријске проблеме и организују и остварују развојна и научна истраживања;
- могу да се укључе у међународне научне пројекте;
- могу да реализују развој нових технологија и поступака у оквирима својих струка, и да разумеју и користе најсавременија знања;
- критички мисле, делују креативно и независно;
- поштују принципе етичког кодекса и добре научне праксе;
- оспособљени су да научно-истраживачке резултате саопштавају на научним конференцијама, објављују у научним часописима;
- доприносе развоју научне дисциплине и науке уопште.

Савладавањем студијског програма студент стиче следеће предметно-специфичне компетенције:

- темељно познавање и разумевање дисциплина којима се баве;
- способност решавања проблема уз употребу научних метода и поступака;
- повезивање основних знања из различитих области и њихова примена;
- способност праћења савремених достигнућа у физичком васпитању и спорту;

- потребну вештину и спретност у употреби знања у подручју физичког васпитања и спорта;
- овладали су употребом информационо-комуникационих технологија.

Студенти су оспособљени да организују и управљају антрополошким трансформацијама у физичком васпитању и спорту. Током школовања студент стиче способност да самостално врши експерименте, статистичку обраду резултата као и да формулише и донесе одговарајуће закључке.

Стечена компетенција се верификује и научним радовима. Пре добијања дипломе о завршеним студијама кандидат мора да објави (или да докаже да су радови прихваћени за објављивање) најмање два рада ранга М53 (према категоризацији Министарства за науку) и макар један рад у часопису са СЦИ листе.

Стандард 5. Курикулум

Курикулум докторских академских студија Физичког васпитања и спорта је формиран тако да задовољи све постављене циљеве. Структура студијског програма је обезбедила да изборни предмети буду заступљени са 33,3% ЕСПБ бодова. На докторским академским студијама студенти конкретизују проблематику која их интересује. Кроз изборне предмете студенти задовољавају своје научно-истраживачке афинитете које су током дипломских академских студија профилисали. Ови подаци као и захтеви везани испуњење стандарда о оптерећењу наставника су дати у електронском формулару.

Сви предмети су једносеместрални и носе одговарајући број ЕСПБ бодова при чему један бод одговара приближно 30 сати активности студента.

У курикулуму је дефинисан опис сваког предмета студија који садржи назив, тип предмета, годину и семестар студија, број ЕСПБ бодова, име наставника, циљ курса са очекиваним исходима, знањима и компетенцијама, предуслове за похађање предмета, садржај предмета, препоручену литературу, методе извођења наставе, начин провере знања и оцењивања и друге податке. Студијски истраживачки рад представља самосталан рад студента докторских студија на истраживању из области изучаваног предмета, а што се дефинише у договору са предметним наставником.

Студијски програм је усаглашен са европским стандардима у погледу услова уписа, трајања студија, услова преласка у наредну годину, стицања дипломе и начина студирања. Курикулум је конципиран тако да се настава изводи у прва четири семестра кроз 16 предмета. У првом семестру се настава изводи кроз два обавезна предмета (Методологија истраживања 1; Тематско подручје спорт) и два изборна предмета. У другом и трећем семестру (са три изборна предмета) студенти се опредељују за изборне предмете уз консултације са коментором, који се додељује сваком студенту докторских студија. Ови курсеви су део главне припреме за истраживање. Њих у принципу могу да прате и други облици усавршавања: учешће на семинарима, летњим школама, конференцијама, радионица, а све као резултат самосталног истраживања за које се студент постепено оспособљава.

Пети и шести семестри су одређени за студијски истраживачки рад у функцији израде докторске дисертације који вреде 40 ЕСПБ и који се полажу и оцењују. Докторска дисертација је самостални научни рад настао током докторских студија. Поступак пријаве, израде и одбране докторске дисертације је дефинисан у посебном општем акту Факултета. Након одбрањених студијских истраживачких радова у функцији израде докторске дисертације кандидат је спреман за израду и одбрану докторске дисертације, коју ради током петог и шестог семестра и која вреди 20 ЕСПБ.

Студијским програмом је одређено да 33% бодова је резервисано за припреме и саму израду и одбрану докторске дисертације и да број бодова за докторску дисертацију улази у укупан број бодова за потребних за завршетак докторских студија.

Табела 5.2 Студијски програм

Распоред предмета по семестрима и годинама студија

ПРВА ГОДИНА								
Ред. број	Шифра предмета	Назив предмета	С	Тип	Статус	Активна настава		ЕСПБ
						П	СИР	
1	ПД11	Методологија истраживања 1	1		обавезан	1	0	4
2	ИГ1	Изборна група 1	1		изборни	3	0	7
		ПДн11 Теорија физичке културе 1						
		ПДн12 Методика спортског тренинга 1						
3	ИГ2	Изборна група 2	1		изборни	3	0	7
		ПДн21 Генетика у спорту 1						
		ПДн22 Спортска рехабилитација 1						
4	ПД12	Тематско подручје спорт 1	1		обавезан		13	12
5	ПД13	Методологија истраживања 2	2		обавезан	1	0	4
6	ИГ3	Изборна група 3	2		изборни	3	0	7
		ПДн31 Теорија физичке културе 2						
		ПДн32 Методика спортског тренинга 2						
7	ИГ4	Изборна група 4	2		изборни	3	0	7
		ПДн41 Генетика у спорту 2						
		ПДн42 Спортска рехабилитација 2						
8	ПД14	Тематско подручје физичко васпитање 1	2		обавезан		13	12
Укупно часова активне наставе								40
Укупно ЕСПБ								60

ДРУГА ГОДИНА								
Ред. број	Шифра предмета	Назив предмета	С	Тип	Статус	Активна настава		ЕСПБ
						П	СИР	
9	ПД21	Методологија истраживања 3	3		обавезан	1	0	4
10	ПД22	Journal club 1	3		обавезан	3	0	7
11	ИГ5	Изборна група 5	3		изборни	3	0	7
		ПДн51 Методе истраживања у друштвеним наукама						
		ПДн52 Истраживања у спорту						
12	ПД23	Тематско подручје спорт 2	3				13	12
13	ПД24	Социологија спорта	4		обавезан	3	0	7
14	ПД25	Journal club 2	4		обавезан	3	0	7
15	ИГ6	Изборна група 6	4		изборни	3	0	7
		ПДн61 Истраживања у примењеној педагогији						
		ПДн62 Адаптивно физичко вежбање						
16	ПД26	Тематско подручје физичко васпитање 2	4				11	8
Укупно часова активне наставе								40
Укупно ЕСПБ								60

ТРЕЋА ГОДИНА								
Ред. број	Шифра предмета	Назив предмета	С	Тип	Статус	Активна настава		ЕСПБ
						П	СИР	
17	ПД31	Студијски истраживачки рад у функцији израде докторске дисертације 1	5				20	20
18	ПД32	Студијски истраживачки рад у функцији израде докторске дисертације 2	6				20	20
19	ИДР	Израда докторског рада						20
Укупно часова активне наставе								40
Укупно ЕСПБ								60